

GÉNIUSZ MŰHELY 6.

TEHETSÉGGONDOZÓ KONFERENCIA,
2013.05.10–11. TÖRÖKSZENTMIKLÓS
(Talent development conference in Törökszentmiklós,
10–11 of May 2013)

Virágné Katona Zsuzsanna

Bethlen Gábor Református Iskola

Levelezési cím: 5200 Törökszentmiklós, Bethlen Gábor u. 1.

E-mail cím: bethlen@externet.hu

A Bethlen Gábor Református Általános Iskola, Óvoda, a Törökszentmiklósi Református Egyházközség, A Debreceni Egyetem Pedagógiai-Pszichológiai Tanszéke és a Magyar Tehetséggondozó Társaság Kelet-Magyarországi Tagozata rendezésében került sor 2013. május 10–11-én Törökszentmiklóson „A tehetséggondozás 25 éve a Bethlenben” Emlékkonferenciára, amely egyúttal az ECHA éves konferenciája is volt.

A konferencia első napja a református templomban zajlott. Levezető elnöke Szabó József esperes, az intézményt fenntartó lelkész-elnök volt, aki sok szakmai szálon kapcsolódik a tehetséggondozás programjához, az előadókhoz is sok személyes kapcsolat fűzi, ezért a rendezvény hangulata közvetlen, szakmai baráti volt. A résztvevők főleg a követő iskolák vezetői, pedagógusai közül, valamint a város és a kistérség tanárai közül kerültek ki.

A szakmai tanácskozást dr. Juhász Enikő Törökszentmiklós polgármestere nyitotta meg, aki elismerően nyilatkozott az intézmény szakmai munkájáról, példamutatást adva a város intézményeinek a követésre.

Az első előadó Nagy Kálmán az iskola címzetes igazgatója volt, az ő nevéhez fűződik a tehetséggondozó program elindítása és az első 19 évének irányítása. Előadásában összefoglalóan elmondta „Az első lépések” történetét.

A nyolcvanas évek második felében lehetővé vált az iskolák számára, hogy a tehetséggondozás új útjait keressék. Így az általános iskolák között Magyarországon elsőként született egy korszerű, „komplex tehetségfejlesztő program” Törökszentmiklóson, a Bethlen úti Általános Iskolában, s indult el a megvalósítása 1987 szeptemberében. A tantestület kidolgozott egy tervezetet, amely – kísérletképpen – a Kossuth Lajos Tudományegyetem Pedagógiai-Pszichológiai Tanszéke közreműködésével került bevezetésre.

Az elsődleges cél a gyermekek képességeinek, tehetségének feltárása és intenzív fejlesztése volt. Ebben fontos szempontként szerepelt az általános intellektuális képességek és a speciális képességek párhuzamos fejlesztése. Ugyanakkor kiemelt része volt a célkitűzésnek a személyiségfejlesztés (pl. motiváció, önismeret, alkalmazkodás, moralitás, viselkedéskultúra stb.). A programba való beválogatásnál – a legkorszerűbb pszichológiai elveknek megfelelően – komplex szempontsorok és módszerek kerültek alkalmazásra: bizonyos általános intellektuális képességek (lényeglátás, emlékezet, figyelem, kreativitás) mérése; az alap-szaktárgyakban nyújtott teljesítmények (anyanyelv, matematika) figyelembevétele; a tanulók korábbi iskoláiból küldött jellemzés figyelembevétele. E három tényező együttese alapján történt a programba a gyermekek beválogatása. Sokan közülük a környező hátrányos helyzetű kistelepülésekről érkeztek, ugyanis az iskola kollégiumi ellátást (korábbi „tanyasi” kollégium) is tudott nyújtani.

Két fontos pedagógiai szempont érvényesítése állt a tehetségfejlesztő munka középpontjában: az egyik a tanulók megfelelő motiválása, a másik az egyéni diffe-

renciálás. A differenciált munkára a tanórán is volt lehetőség, azonban igazán ez a délutáni blokkokban bontakozhatott ki. A tanulók délelőtti és délutáni foglalkozásai így szerves egységet alkottak. A délelőtti foglalkozások az általános iskolai óratervvvel összhangban – a gazdagítás, dúsítás, gyorsítás elemeket is használva – folytak, délután azonban – a tehetséggondozás céljainak megfelelően – speciális blokkokban folyt a munka, lehetőséget nyújtva a tehetséggondozásra. Ezek a blokkok a következők voltak az 1987-ben megindult kísérletben: anyanyelv, matematika, természettudomány, rajz-esztétika, ének-zene-esztétika, orosz nyelv, német nyelv vagy angol nyelv, számítástechnika. Ez az iskola pedagógusai által kidolgozott komplex blokkrendszer is egyedi volt akkor a magyar általános iskolai tehetséggondozásban. Míg délelőtt együtt dolgoztak a tanulók a tanórákon, addig délután már bontott csoportokban folyt a munka. Eredetileg a program az általános iskola 7–8. osztályára készült, amely során a 7. osztály elsősorban az alapozást és a speciális tehetségterület feltárását jelentette a gyermekeknél, a 8. osztályban pedig már nagyobb szerepet kapott az egyének adottságaival összhangban levő speciális fejlesztés. Jelentős előrelépés történt, amikor a programot az 5–8. osztályra is kiterjesztettük, és – az eredeti elveket megtartva – gazdagodtak a lehetőségek. Egyrészt az alapozó szakaszt kibővült egy évről kettőre (5–6. osztály), ugyanakkor az intenzív differenciált fejlesztés is két évre nőtt (7–8. osztály). A legnagyobb értéke a „törökszentmiklósi modellként” emlegetett tehetségfejlesztő programnak, hogy Magyarországon elsőként került kidolgozásra és megvalósításra az iskolai tehetséggondozás.

20 évvel ezelőtt, 1991-ben ismét a Törökszentmiklósi Református Egyházközség fenntartásába került az iskola, az egyházközség presbitériuma teljes támogatásával tovább folytatódott a tehetséggondozás. Az iskola a Magyar Tehetséggondozó Társaság megalakulásától (1989) kezdve a Kelet-Magyarországi Tagozat bázisiskolája lett, sok általános iskola vett át szakmai elemeket, s egyre több iskola igyekezett az egész programot megvalósítani. A program külföldön is elismerést váltott ki a szakemberek körében, sok publikáció jelent meg róla, több sikeres nemzetközi (az European Council for High Ability szervezésében) és hazai konferencia került megrendezésre az iskolában. A legutolsó 2007 őszén a 20. évforduló alkalmából, amikor vendégül látta a nevelőtestület, a tanulóifjúság több iskola tehetséges tanulóját és pedagógusait egy rendhagyó, vetélkedővel egybekötött találkozóra.

Az iskolai tehetséggondozás területéről megjelentetett publikációk:

- Átfogó program Törökszentmiklóson. Köznevelés, 1989, 32.
- Tehetséggondozó kísérlet. Képességfejlesztés 1988–89. Hajdú-Bihar megyei Pedagógiai Intézet, 1990, Debrecen.
- Developing talented children and experiences. *European Journal for High Ability*, 1991/1, Bonn.

- Eredmények és problémák egy iskolai tehetséggondozó kísérletben. *Magyar Pszich. Társ. Tud. Közl.*, 1989, Bp.
- The development of personality, abilities and social relations in a special class. *European Journal for High Ability*, 1991/2, Bonn.
- *Learning techniques and development of selfknowledge by means of special programs with talented children. Competence and Responsibility.* Hogrefe and Huber publishers, 1992, Seattle.
- A follow-up study of pupils having taken part in a complex development program. In: M. W. Katzko – F. J. Mönks (eds): *Nurturing Talent.* Van Gorcum, 1995, Assen, The Netherlands.
- Fostering the Growth of High Ability. In: Arthur J. Cropley and Detlev Dehn (eds): *European Perspectives.* Ablex Publishing Corporation, 1996, Norwood, New Jersey, USA.

Az intézmény igazgatójaként (Virágné Katona Zsuzsanna) „A tehetséggondozás komplex programja” teljes rendszerét főbb elemeit ismertettem, ajánlásokat tettem a szekcióülések témaköreire, az elhangzottakat most összefoglalóan ismertetem:

A fenntartó Törökszentmiklósi Református Egyházközség, a nevelőtestület megváltozott társadalmi körülmények, a térségben kialakult közoktatási helyzet, a szülői háttér figyelembevételével alakította ki stratégiai fejlesztési tervét, melynek alapelemei:

- Szakmai háttérfeltételek megteremtése: saját ingatlanokban, teljes belső felújítás: a XXI. századi szint;
- Kisebbségi létszám, kevesebb osztály, nem mindenáron való felvétel;
- A 4 pedagógiai szakasz újragondolása, a tehetséggondozás beépítése a 8 éves folyamatba;
- 1–4. évfolyam komplexitása: kéttanítós modell;
- 5–8. évfolyamon az eddigi rendszer továbbfejlesztése;
- Komplex iskolai pedagógiai értékelési rendszer kidolgozása;
- Olvasóvá nevelés intézményi programja;
- A keresztyén értékrend tudatos kialakítása : egyén–iskolai közösség–szülő–gyülekezet–egyház kapcsolatának erősítése.

Az iskola az **alsó tagozat pedagógiai céljának** tekinti a gyermekek átvezetését az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Kiemelten kezeli a keresztyén magatartásformák, szokások megismertetését, megerősítését, az egyéni adottságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel biztos alapkészítést elsajátíttatását (olvasás, írás, számolás).

A bevezető szakasz (1–2. évfolyam) az alapkészségek megalapozását, a motivációs eszközök biztosítását, a gyermekek biztonságérzetének kialakítását, a játékos elemek mellett a szabályrendszer, önellátás kialakítását tűzte ki céljául.

Az alapozó szakasz (3–4. évfolyam) célja a biztos alapkészségek elsajátításán túl a tehetségigéretre való odafigyelés, a tehetségterületeken olyan kínálat biztosítása az intézményben, amely segíti a programba való bekerülést, a tanítók reális pedagógiai véleményének kialakítását. Módot és lehetőséget adnak a tanulónak több sajátos területen saját élmény szerzésére.

Fontosnak tartjuk az alábbi szempontok érvényesítését:

- Olyan magasabb szintű általános képességek fejlesztése tanórákon kívül, melyeket a gyermek egyéni érdeklődésének, képességének, irányultságának megfelelően önállóan választhat ki a felkínált lehetőségek közül.
- Az iskola felső tagozatán működő komplex tehetséggondozó programhoz kapcsolódóan a beavogatás előkészítése.
- A 3–4. évfolyamon a tehetségigéretre felkutatása.

Komplex tehetséggondozás célja az általános iskola felső tagozatán: az egyenlő hozzáférés biztosítása a minőségi oktatáshoz, komplex tehetséggondozási rendszer működtetésével a tanulók egyéni képességeinek, készségeinek, attitűdjének, motivációjának rendszerszerű fejlesztése, követése, az önálló tanulás megtanítása, önálló ismeretszerzési eljárások megismerése, az információ tudatos kezelése, tudatos kommunikáció (magyar–idegen nyelv– elektronikus), önérvényesítés fejlesztése, egészséges versenyszellem, gyakorlatorientáltság kialakítása, a magyarságtudat fejlesztése, keresztyén múltunk megismerése, református gyökereink erősítése, reményteljes jövőkép kialakítása.

1–4. évfolyamon alkalmazott **kéttanítós modell** a tehetségigéretre inkubátorházának tekinthető, mert:

- 7,30–16,30 komplex pedagógiai egységet alkot;
- közös tervezéssel, közös felelősséggel vesz részt benne a két tanító;
- a gyermek fejlődését azonos módon ismerik meg;
- együttműködésükben alapelvárás: a gyermek egyéni fejlesztése, differenciált tanulásszervezés és módszerek, keresztyén magatartásforma, biztos alapkészségek (olvasás, írás, számolás) kialakítása;
- a szülőkkel való szoros együttműködés;
- a tanulók negyedéves értékelése, a szülővel való célzott egyéni elbeszélgetés;
- versenyekre való felkészítés;
- tanulói portfóliók gyűjtése.

A modell részletes ismertetésére *Papné Tóth Ilona* igazgatóhelyettes asszony és *Polgárné Madarasi Zsuzsanna* tanítónő vállalkozott a másnapi szekcióülésen.

A tehetségigérek felkutatása a negyedik évfolyamon részben az „Ügyes kezek, okos fejek” foglalkozások keretében történik.

Többféle tanórán kívüli foglalkozást kínálunk a tanulóknak, amelyben kipróbálhatják magukat. Ezek a délutáni foglalkozások heti rendszerességgel kerülnek megtartásra, mindig ugyanazon a napon. A negyedik évfolyamon tanuló két osztályból vegyesen vesznek részt a tanulók ezeken az alkalmakon. Általában két foglalkozás zajlik egyszerre, amelyek ciklikusan ismétlődnek. A tanulók választás alapján iratkoznak be az egyes foglalkozásokra. Ez a program az alábbi foglalkozásokat tartalmazza:

- Játékos matematika,
- Nagy felfedezések,
- A világ csodái,
- Könnyedén angolul,
- Különleges állatok, növények,
- Olvasókör,
- Kézműves műhely,
- Színjátészó kör.

A tematika összeállításában, a foglalkozások vezetésében a felső tagozaton tanító kollegák is részt vesznek, ezáltal megismerik a tanulókat, előzetes kapcsolat alakul ki közöttük. A foglalkozások alatt információkat szerzünk a tanulók érdeklődéséről, az egyes témák iránti motiváltságukról, szocializációjukról. A két negyedikes osztályból kialakított közös csoportok jó alkalmat teremtenek a leendő osztálytársak közelebbi megismerésére, a feladatok megoldásában való együttműködések által közös élmények szerzésére. A szekcióüléseken részletesen a tehetségkeresést *Kókainé Olasz Orsolya* és *Víghné Lukács Mária* tanítónők ismertették.

Főbb elemeiben került ismertetésre a **tehetségsegítő programba történő beavogatás:**

A programba írásban jelentkezhetnek a tanulók minden tanév április végén. A programba bekerülésről a szülők írásos értesítést kapnak május hónapban.

A tehetséggondozó programba történő beavogatás a negyedik évfolyamon az alábbi szempontok szerint történik:

- az osztálytanítók megfigyelésekre alapozott véleménye,
- pszichológiai tényezők vizsgálata,
- a tanulói portfóliók,
- a tanulók tanulmányi eredménye,

- a negyedik évfolyamos kimeneti vizsga eredményei,
- az „Ügyes kezek, okos fejek” körben nyújtott teljesítmény.

A tanórai hagyományos tehetséggondozási módszereken túl délutáni gazdagító, gyorsító elemekkel bővült 4 éve a program, az ún. **Komplex modulrendszer** segítségével, melyet **dr. Polonkai Mária** a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnöke ismertetett.

A fentebb megfogalmazott elvek alapján a tanulók délután kötelező és választható modulokon vesznek részt iskolánkban.

A modulokat évfolyamok szerint az alábbi, 1. táblázat mutatja:

1. táblázat. A speciális készségfejlesztő modulok (K=kötelező, KV=kötelezően választott, V=választott)

5. évfolyam

K	modul 1		modul 2		modul 3	
	Önismeret		Tanulástechnika		Képességfejlesztés	
KV	Választható modul 4			Választható modul 5		
	Játékos logika	Nyelvi kommunikáció		Természet- ismeret	Az ókor művészete	
V	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, tánc					
	Stratégiai játékok, sakk					
	Művészet: énekkar, színjátszás, kerámia					

6. évfolyam

K	modul 6		modul 7		modul 8	
	Idegen nyelv IKT		Honismeret, helytörténet		Képességfejlesztés	
KV	Modul 9			Modul 10		
	ECDL	Könyvtári ismeretek		Viselkedéskultúra, etika	Mindennapi környezetünk	
V	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, tánc					
	Média, művészet: animációs rajzfilm, újságírás					
	Kereszténységünk: konfirmáció					

7. évfolyam

K	Modul 11		Modul 12		Modul 13	
	Állampolgári ismeretek		Tanulástechnika		Magyarok vagyunk Európában élünk	
KV	Modul 14			Modul 16		
	ECDL	Érdekes kísérletek		Nyelvi kommunikáció	Testi-lelki egészség	
V	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, társastánc					
	ECDL, olvasóköri előkészítő					
	Művészet, egyháztörténet					

8. évfolyam

K	Modul 17		Modul 18		Modul 19	
	Középiskolába készülők		Európai Unió		Vizsgafelkészítés	
KV	Modul 20			Modul 21		
	ECDL	Idegen nyelv		Világháborúk		Magyar művészek
V	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, társastánc					
	Nyelvvizsgára készítő, születésünk – jövőnk titka					

Ezek a modulok a tanórai munkához szervesen kapcsolódó tanórán kívüli tevékenységek. A gazdagító program modelljei nagyobb részt igazak rá, hiszen; tartalomközpontú – amennyiben felvállalja, hogy sok plusz ismeretet nyújt a különböző témák kapcsán –, tevékenységirányú – hiszen az ismeretek feldolgozása nem elméleti síkon történik csak, hanem amihez csak lehet, mindig konkrét tevékenység kapcsolódik; kísérlet, megfigyelés, vizsgálódás stb. –, és kisebb részben teljesítménycentrikus, hiszen felvállalja a versenyekre való felkészítést is.

A modulok általunk meghatározott stratégiai célja a tehetséggondozásban részt vevő tanulók személyiségjegyeinek sokoldalú fejlesztése. Kiemelten:

- A tantervi követelmények mellett a tanulók egyéni képességeinek, adottságainak minél szélesebb feltárása és leghatékonyabb fejlesztése.
- A kiegészítő anyagok feldolgozásának segítségével problémamegoldó gondolkodás és szélesebb látásmód kialakítása.
- Hozzájárul a tanulók tudásszintjének növeléséhez, eredményesen segíti a szaktárgyi versenyeken felvételi vizsgákon való szereplést.
- Biztosítja folyamatos érdeklődésüket a témák iránt, mely természetes gyermeki kíváncsiságukból ered. Belső indíttatásukat bizonyítja, hogy rendsze-

res és aktív részesei a foglalkozásoknak, gyakran jellemzi őket a „szájtátva” figyelés.

- A különböző jellegű tevékenységek, megfigyelések, mikroszkópos vizsgálatok, vázlatrajzok készítése, a kooperatív munka, projektek elkészítése mind a tevékenység-központúságot garantálják, mely erősen motiváló jellegével fenntartja a belső elkötelezettséget.
- Feltételezi a tanulók kreativitásának megnyilvánulását a feladatok végrehajtása alkalmával.
- Lehetőséget biztosít egy-egy önként választott résztémában történő elmélyülésre, kutatásra.
- Képessé teszi a tanulókat, hogy az elsajátított ismeretek birtokában kialakulhasson jövőképük.

A szekcióülések alkalmával **Banáné Szőke Ilona** és **Sósné Kádár Marianna** tanárnők elmondták, hogy a modulok anyagának összeállításánál a következők voltak az iskolai taktikai célok.

- átfogóbb, integráltabb ismeretek nyújtása, a különböző tantárgyak kapcsolódási pontjainak felismertetése;
- intellektuális képességek fejlesztése;
- érdeklődés felkeltése vizsgálatok, kísérletek elvégzésével, megfigyelési feladatok adásával, vitalehetőségek teremtésével;
- az órán tanultak elmélyítése;
- önálló ismeretszerzés módszereinek elsajátítása, kommunikációs készségek fejlesztése;
- esélyegyenlőség biztosítása, hátrányos helyzetű gyerekek bevonása a foglalkozásokba;
- szociális érzékenységük fejlesztése társaikkal és az őket körülvevő világgal szemben, magatartásuk, viselkedésük formálása, alakítása.

A fent felsorolt stratégiai és taktikai célok, tartalmak lehetőséget biztosítanak a délutáni foglalkozásokon a korábban már részletesen kifejtett tehetségfejlesztés főbb jellemzőinek megvalósulására, mint például gazdagítás, gyorsítás, differenciálás. A délutáni foglalkozások során nagyobb lehetőség van ezek megvalósítására, hiszen a tanítási órákon a tér és az idő, illetve az elsajátítandó tananyag nagyon komoly kereteket szab, melyet az igazán tehetséges, kreatív tanulók nehezen viselnek el. Mivel azonban teljesítménycentrikusak, az előrehaladás érdekében hajlandók magukat visszafogni, míg a délutáni órákon szárnyal a fantáziájuk, megnyilvánul kreativitásuk. Egy komplexebb témánál se vége, se hossza a miérteknek? Problémamegoldás során kedvelik a nehéz, gondolkodtató feladatokat, melyre több meg-

oldási javaslattal állnak elő. Jelentős mértékben lehet fejleszteni kommunikációs képességeiket. Az olvasás, írás mellett a beszéd kap fő hangsúlyt. Szívesen mondják el megfigyeléseiket, összegzik kísérleti eredményeiket. Vitatkoznak, próbálják egymást meggyőzni, ha eltérő véleményre jutottak. Megoldási ötleteket adnak egymásnak, amelyek néha abszurdnak tűnnek. Vitatkozási kultúrájuk olykor kívánivalót hagy maga után, hiszen a túlzott önérvényesítés társaik rovására mehet.

Megismerési tevékenységeik magas szintűek, ezért kiválóan lehet támaszkodni érzékelési, észlelési, figyelmi, emlékezeti, képzeleti képességeikre. Szívesen készülnek önálló kiselőadással, de legjobban azokat a foglalkozásokat kedvelik, ahol konkrét tevékenységhez kapcsolódik a megismerés. Tanulói munkák ismertetésével élménydúsan számoltak be a tapasztalataikról.

Színesítette a délutáni foglalkozások eredményeinek érzékeltetését 7 tanuló szekcióülésein való bemutatkozása kis „diákköri előadásaikkal, kísérletek bemutatásával” az alábbi témákban:

- Szülővárosom, Törökszentmiklós, Érdekes fizikai kísérleteim, Vulkánok a világban, Költészet és történelem, Misterios Ireland (angol nyelven), Abigél, Huszt, hagyományaink).

A tanulók előadásait nagy érdeklődés övezte a részt vevő pedagógusok részéről.

Az intézmény komplex mérési, értékelési rendszere alapelemeinek ismertetését kiegészítette a konferencia résztvevőinek átnyújtott szakmai anyag, amely lehetőséget ad a saját rendszerük összehasonlítására, ötleteket nyújt a pedagógiai mérések bőséges tárházában való válogatásra.

Az óvoda és iskola olvasóvá nevelés programjának céljai, módszerei és eredményei Zsírosné Horváth Ildikó óvodavezető, Hornyákné Szabó Bernadett tanítónő és Töltszéki Gyuláné által vezetett szekciókon vált ismertté.

Az intézmény programja eredményessége **Répási Éva** igazgatóhelyettes által vezetett tanulói nyomon követés kutatási eredményeinek ismertetésével vált teljessé. A 2002-ben dr. Balogh László és Nagy Kálmán által végzett kutatás folytatásaként a tagozaton végzett 510 tanuló közül 204 volt diák küldte vissza kérdőíveket. Minden tanuló felsőfokú szakképzettséggel vagy szakképesítéssel rendelkezik. A végzettek háromnegyede gimnáziumban egynegyede szakközépiskolában érettségizett, a válaszadók közül 200 fő diplomás, többen doktoráltak. A megkérdezettek leginkább preferálták: hogy megtanultak az iskolában tanulni, logikus gondolkodás, tanulási stratégia, egyéni képességek megismerése, a problémák többirányú megközelítése, vázlatkészítés, vizsgákra való felkészülés módszerei, új helyzetekben alkalmazni az ismereteket, erősödött tudásvágyuk, hatékonyra vált az időbeosztásuk, kialakult az ismeretek elsajátításának rendszerző képessége.

A nyílt végű kérdésekre adott válaszokból egy példa:

„ a szüleim a legjobbat tették velem, amikor hagyták, hogy a Bethlenbe menjek tanulni/élni. Ha lenne gyerekem, azt kíván-

nám neki, hogy ő is átélje ezeket az éveket. Ja, és még valami: bele sem merek gondolni, milyen irányt vett volna az életem, ha nem ebbe az iskolába járok. Hihetetlen jó hatással volt az életemre! Volt nyomás, ami előrevitt, voltak pofonok, amik irányba tettek, voltak lehetőségek, amikkel élhettem. Más iskolában mindez aligha adott volna meg...”

A konferencia neves előadók által szélesítette és terjesztette ki látókörünket. Dr. Franz J. Mönks professzor az ECHA örökös elnöke az iskola programjának értékeit, európai kitekintés keretében ismertette. Rámutatott arra, hogy vannak olyan csodagyerekek, akik zenei vagy egyéb művészeti tehetségükkel már 3–5 éves korban kitűnnek a többiek közül. Az ilyen csodagyerekek olyan szinten képesek teljesíteni, mint egy jól képzett felnőtt. A továbbiakban bebizonyította, hogy a tanterveket nemcsak átlagos képességű tanulókra kell szabni, de foglalkozni kell az átlagon felüli képességekkel rendelkező gyerekek oktatásával is. Hangsúlyozta, hogy a tehetségek kiválasztására szükség van és ismertette ennek lehetőségeit. Kiemelte a gazdagító, gyorsító, a pull-out programokat és rámutatott a kooperatív technikák előnyeire és hátrányaira. Előadásában arra hívta föl a figyelmet, hogy a tehetségek kiválasztása után a leghatékonyabb módszer az egyéni fejlesztés. Befejező gondolataiban elismerte az iskolánkban végzett tehetséggondozó munkát.

Dr. Balogh László a Magyar Tehetséggondozó Társaság elnöke elmondta, *hogy az egyetem és az iskola együttműködésének fontos hazai előzménye volt:*

- *a Debreceni Egyetem, BTK, Pedagógiai-Pszichológiai Tanszékének korábbi tudományos munkája, Kelemen László és tanítványainak kutatásai a képességstruktúrákról (60–70-es évek);*
- *A magyar közoktatás helyzetének megváltozása a 80-as évek második felében, az iskolarendszer változásai, az iskolai autonómia erősödése;*
- *a Nemzeti Alaptanterv szabadsága.*

Nemzetközi tekintetben az alábbiak segítették e tehetséggondozás fejlesztését:

- *Európai pezsdülés a tehetségkutatásban;*
- *A Tehetség Világtanács (World Council for Gifted and Talented, WCGT) hamburgi kongresszusa (1985);*
- *Az Európai Tehetségtanács (European Council for High Ability, ECHA) 1987-es megalakulása;*
- *A magyar tehetség-szakemberek intenzív közreműködése (Kezdetől fogva volt magyar vezetőségi tagja az ECHA-nak: Gefferth Éva, Herskovits Mária, Balogh László).*

Az iskola és az egyetem közötti „nagy találkozás”-ra 1987 májusában a Tehetséggondozó konferencián került sor Törökszentmiklóson.

Az együttműködés területei a gyakorlati fejlesztő munka és kutatások egyszerre voltak.

A program értékeit, eredményeit elismerték külföldön is, a kiemelten az ECHA-konferenciákon, amelyeknek rendszeres meghívottja volt az iskola. Ezek közül a fontosabbak:

- Svájc 1988, USA 1998, 2001 (Ohio State University, University of Virginia);
- Budapest 1990, Németország 1992, Hollandia 1994, Ausztria 1996, Anglia 1998;
- Debrecen 2000, Görögország 2002, Spanyolország 2004.

A professzor úr ismertette az iskola tehetséggondozás területén végzett munkájáról rendszeresen megjelent publikációkat. Elmondta, hogy a programhoz a Magyar Tehetséggondozó Társaság Kelet-Magyarországi Tagozata keretében a „követő” iskolák – Szerencs, Mátészalka – később további iskolák is csatlakoztak.

Az intézmény gyakorlati színhelye volt a pedagógus-továbbképzéseknek, 120 órás intenzív tanfolyamoknak, majd a később elindult „tehetségfejlesztési szakértő” szakirányú továbbképzési szaknak.

Az egyetem és az iskola együttműködött számos nemzetközi programban:

- 1998–2001-ig a SOCRATES–COMENIUS–HOBE-program keretében 3 éves fejlesztési együttműködés jött létre, amelyben négy egyetem (Birmingham, Nijmegen, Düsseldorf, KLTE) és kapcsolódó gyakorló iskolák vettek részt (Bethlen, Bolyai, Móricz, Balassi), a cél elsősorban az volt, hogy a négy országban lendületet adjanak a tehetségprogramoknak az iskolákban.
- Többnyelvű szöveggyűjtemények, CD-k készültek, fejlesztőprogramok kerültek az fel az internetre, s konferenciákat, közvetlen tapasztalatcseréket szerveztek pedagógusok részére.
- Együttműködés a **Nemzeti Tehetségprogram** megvalósításában, 2008-at,
- **Génius Program** keretében,
- Műhelymunka Turmezeyné dr. Heller Erika és dr. Balogh László közreműködésével: egyéni hatásvizsgálati mérések bővítése, alsó tagozatos keresőprogramok 2008, Modulkiadvány 2011 együttműködésben,
- OTKA-pályázatok 2010–12,
- TÁMOP 3.4.3 komplex innováció 2011–2012,
- Tehetséghidak 2013,
- Az együttműködésben vezető szerepet játszó személyek a Bethlenből:

Szabó József esperes úr, Nagy Kálmán igazgató úr, Virágné Katona Zsuzsanna igazgató asszony, Banáné Szőke Ilona tanárnő, Répási Éva igazgatóhelyettes, a Debreceni Egyetemről dr. Dávid Imre, dr. Koncz István, dr. Mező Ferenc, Páskuné dr. Kiss Judit, dr. Polonkai Mária, dr. Tóth László, Turmezeyné dr. Heller Erika, dr. Balogh László.

Az önismeret szerepe a tehetség kibontakozásában

Dr. Dávid Imre, egyetemi adjunktus (a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézet) előadásának címe *Az önismeret szerepe a tehetség kibontakozásában* volt. A pedagógusok számára a tanulói önismeret fontos szerepére világított rá.

Dr. Bajor Péter a MATEHETSZ elnöke ugyanezt a pedagógusok oldaláról vizsgálta meg. Meggyőződéssel fejtette ki, hogy a tehetséggondozás minősége a pedagógusokon múlik elsősorban. Bemutatta a jelenleg futó és tervezés alatt álló projekteket.

Dr. Czeizel Endre professzor úr előadására *Mit ér a tehetség, ha magyar?* zsűfolásig megtelt a konferencia helyszínéül szolgáló református templom. Nem érzem magam érdemesnek arra, hogy kommentáljam az előadását, csak hálás szívvel tudok köszönetet mondani professzor úrnak, hogy megtisztelt bennünket.

Szeretettel köszönöm meg minden előadónak, szervezőnek, résztvevőnek a konferencia sikerességét segítő munkáját. Az iskola pedagógusainak előadásait a későbbiekben szeretnénk megjelentetni.

Törökszentmiklós, 2013. május 15.

Virágné Katona Zsuzsanna
igazgató